

מדד לחיות יחד 2020

תקציר המדד

29.12.2020

י"ד טבת, תשפ"א

מקום
לכולם

המדד פותח בשיתוף עם מכון ERI

**על שאלות אלה ועוד
ביקשנו לענות
באמצעות
מדד לחיות יחד.**

האם **הקורונה** השפיעה על היחסים
בין הקהילות בחברה בישראל?

מי **הגורם המתאים** ביותר לטיפול
במתחים בין קהילות שונות?

אלו קהילות מוכנות להתגורר אלה
ליד אלה ואלו לא?

האם יש הבדל בין **שמרנים לליברלים**
בנוגע לתפיסות של חיים יחד?

החברה בישראל מתמודדת עם קשיים ביצירת חיבורים והסכמות בין קהילות, תרבויות ועולמות משמעות, ובאיזון שבין השמירה על השגשוג של כל קהילה ומימוש הנכסים התרבותיים שלה לבין שמירה על זהות המשותפת לכלל הקהילות.

מרכז לחיות יחד פועל לקידום שותפות חברתית חדשה בישראל. המרכז פועל בטווח רחב של ארגונים ומרחבים ציבוריים על מנת לתרגל ולקדם את היכולת לחיות יחד בחברה מגוונת ומתוך ראייה העושר שבגיוון. האסטרטגיה המרכזית של המרכז היא בניית שותפויות ליישום תפיסה, עקרונות וכלים של לחיות יחד במרחב פעולה שונים, תוך חיבור לאנשים אמיתיים המתמודדים עם האתגרים של החיים יחד.

מדד לחיות יחד מציע תמונת מצב רחבה ומעמיקה של החיים יחד בין הקהילות השונות בחברה בישראל, ומאפשר למדוד לאורך זמן את השינויים ביחס למרכיבי המדד השונים, ולפתח ידע וכלים לעוסקים בתחום. המדד בוחן את החיים יחד בשלש רמות: **יחסים בין הקבוצות** השונות בחברה הישראלית הכוללים בחינת קשרים, הכרה בתרבות האחר כ'נכס' ואמפתיה; **תחושת ייצוג**, הכרה, ביטוי תרבותי והשתתפות בעיצוב המרחב הציבורי, **וערכים ואמונות שהם בסיס לחיים יחד** בהם ישראליות משותפת, ריבוי תרבויות כנכס, אפשרות לביטוי ייחודי ומחויבות לעתיד של טוב משותף.

המדידה התבצעה בחודש יולי 2020, לאחר הגל הראשון של מגפת קורונה, והיא מאפשרת לנו להתבונן על השפעת המשבר על מצב החיים יחד בישראל. האם הנגיף הוא "אויב משותף" שיביא לשותפות בין הקהילות השונות או אולי מגבר למתחים, יחסים מורכבים ותשתית של חוסר אמון?

////////////////////

תובנות מרכזיות

ציון לחיות יחד 2020

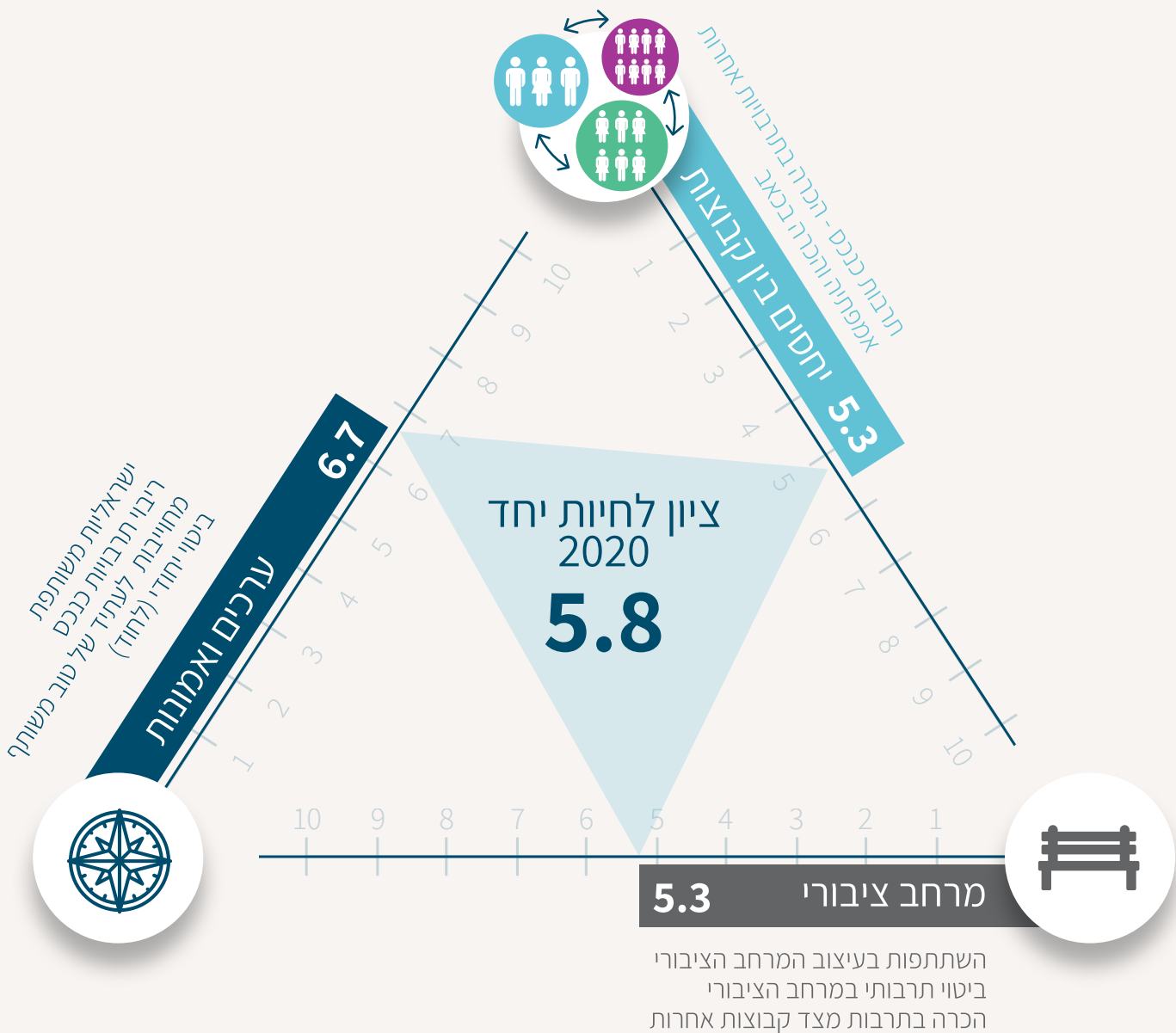
5.8

מתוך 10

בציבור הרחב האמונה הכללית ביכולת לחיות יחד כמעט לא נפגעה – אך בקרב חרדים היא נפגעה מאוד:

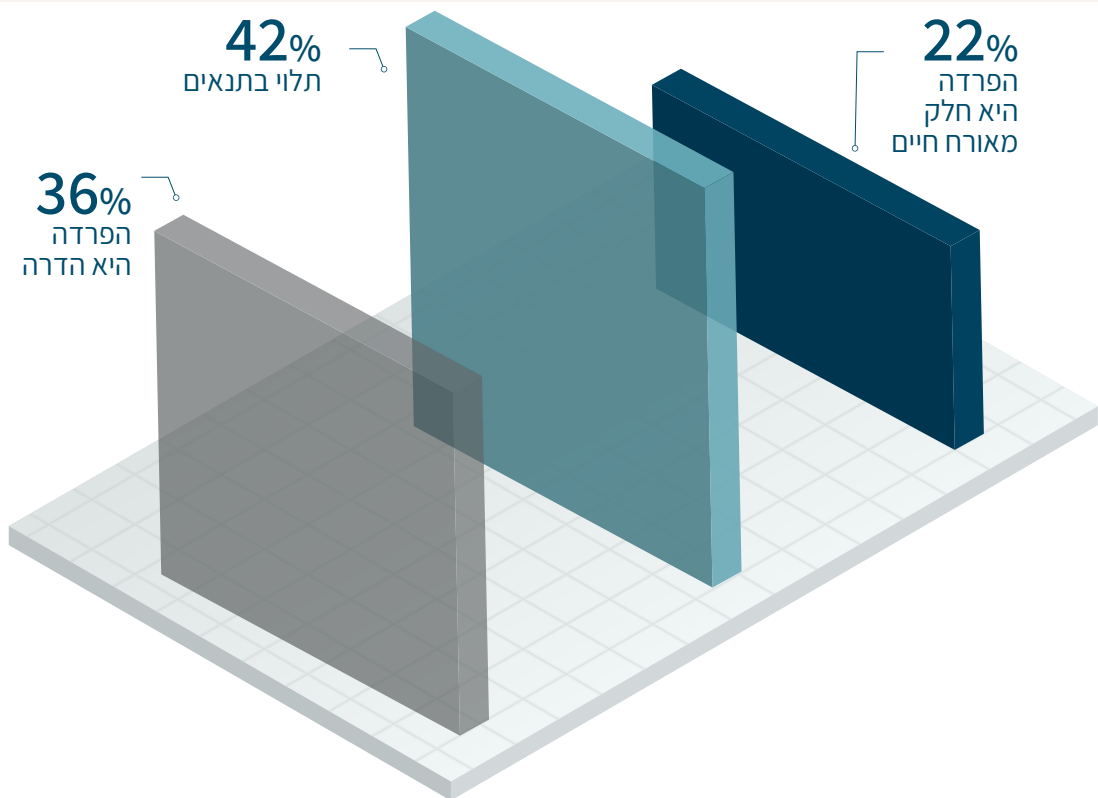
החברה הישראלית רוצה לחיות יחד- במבט על כלל הקהילות בחברה הישראלית מאמינות בריבוי תרבויות כנכס וביכולת ליצור עתיד של טוב משותף. **ציון לחיות יחד המשוכלל הוא 5.8 (מתוך 10), בהשוואה לתוצאות מדד 2019, הציון הכולל של מדד לחיות יחד נגרע אך במעט (5.86).**

על אף ש-44% סבורים שלא הייתה לקורונה השפעה על היחסים בין הקבוצות השונות בישראל (26% סבורים שהייתה השפעה לרעה, ו-16% חושבים שהייתה הטבה ביחסים) בקרב המשיבים החרדים, 74% חושבים שהייתה הרעה ביכולת לחיות יחד בעקבות המשבר (לעומת 27% יהודים חילוניים). גם תחושת הייצוג של חרדים במרחב הציבורי נמצאה נמוכה יותר מהתחושה של שאר הקבוצות – בו חלה ירידה מ-3.9 ל-2.9, הירידה הכי גדולה בקרב הקבוצות השונות.

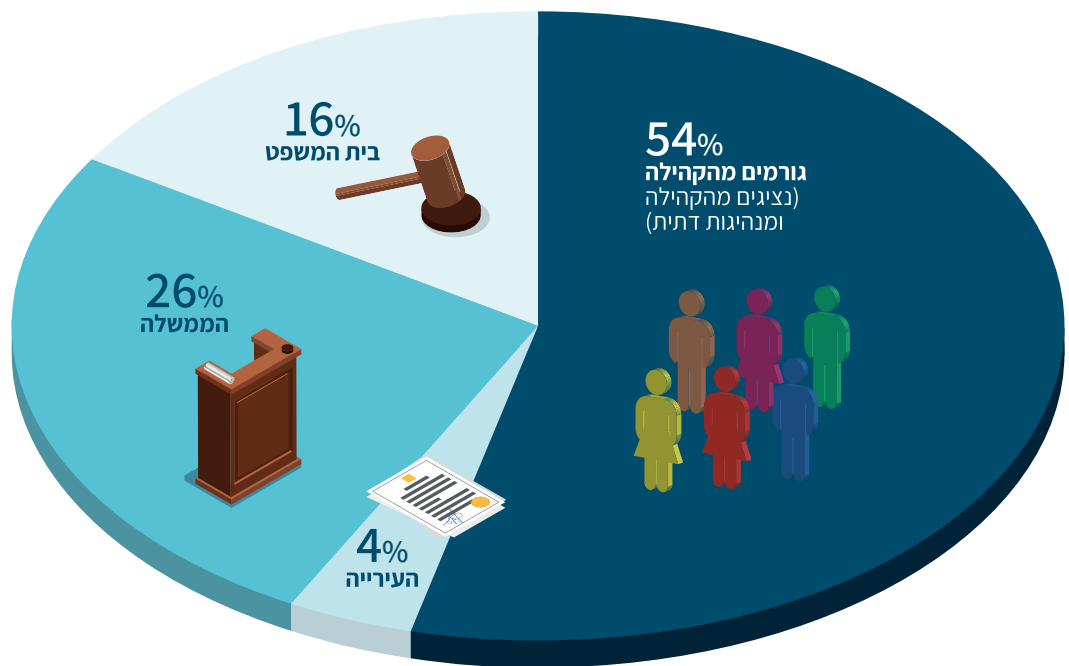
////////

תוצאות - 2020 התמונה הגדולה

מתי 'לחוד' מאיים על ה'ביחד' ומתי הוא מחזק אותו?

נושא זה מצוי בדיון ציבורי סביב שאלות כגון הלגיטימציה לקיום אירועים בהפרדה- הויכוח הציבורי לגבי לגיטימציה של קבוצות לקיום אירועים בהפרדה, נושא שעלה באופן חריף סביב אירוע ההפרדה בעפולה וסביב האירוע ההתרמה של 'עזרא למרפא' נבחן במדד- כשאלה כללית ולא ישירה ביחס למקרה. בקרב המשיבים מרבית הקבוצות מסכימות להפרדה במרחב הציבורי בתנאים מסוימים או כחלק מאורח חיים (כ-64%), רק 36% בחרו באפשרות הפרדה היא הדרה.

הגורם המתאים לטיפול בקונפליקטים ומשברים בקהילה

בשאלה במצב של פערים ואי-הסכמות בין קהילות שונות, מי מהבאים הוא המתאים ביותר לדעתך לפתור את הסוגייה? אחוז גדול מהציבור (54%) חושב שגורמים קהילתיים (נציגים מהקהילה, מנהיגות ודתית) צריכים לטפל בקונפליקטים ומשברים, רק 4% רואים בעירייה כגורם המתאים לטפל בסוגיה זו, 26% ממשלה, ו-16% בית משפט.

רק
53%

מהחילוניים מוכנים
להיות שכנים של חרדים

החברה הישראלית בוחרת שכנים דומים לה, אך מעוניינת בהיכרות ובקשרים מגוונים

בקרב כל הקבוצות המוכנות להיות בקשר ברשתות חברתיות גבוהה יותר מהמוכנות להיות ביחסי שכנות עם קבוצות שונות. לעומת זאת, בחברה היהודית, רמת המוכנות להיות ביחסי שכנות עם חרדים נמוכה במיוחד בקרב חילוניים (53%). יהודים מסורתיים לעומת יהודים דתיים וחרדים גילו מוכנות גבוהה יותר להיות בקשר שמתבטא ביחסי שכנות, מתן שירות רפואי או מקצועי, וחברות ברשתות חברתיות עם ערבים ובדואים.

שכנות היא רק חלק מהסיפור, כשבחנו את מידת ההערכה והאמפתיה בין הקבוצות בהשוואה למדד 2019, יש עלייה במידת הערכה של יהודים כלפי ערבים, אך עדין ערבים מעריכים יותר יהודים. באופן ספציפי בקרב חילוניים (מ-4.9 ל-5.12) ומסורתיים (מ-3.8 ל-4.6). בקרב חרדים יש ירידה במידה הערכה כלפי חילוניים (מ-3.4 ל-3.1). ביחס לגיל, בקרב גילאים מבוגרים (65+) קיימת הערכה גבוהה יותר כלפי קבוצות תרבות אחרות

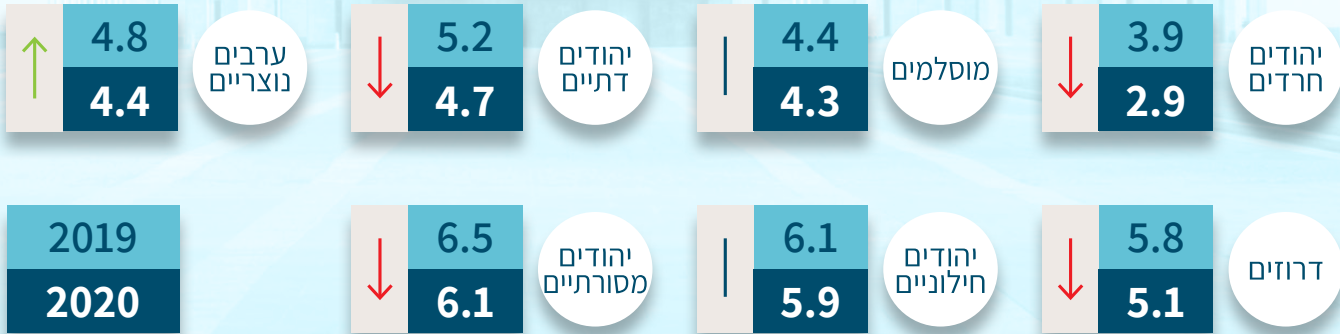

תחושת הייצוג של זהויות ותרבויות במרחב הציבורי במגמת ירידה

תחושת הייצוג הכללית במרחב הציבורי בחברה הישראלית היא בינונית ובמגמת ירידה משנה שעברה בקרב כל הקבוצות (פרט לערבים נוצרים שנשארה כמעט זהה).

- בקרב **יהודים חרדים ובקרב ערבים מוסלמים** תחושת הייצוג היא הנמוכה ביותר (2.9 ו-4.3 בהתאמה), לעומת יהודים חילוניים, 5.9 ויהודים מסורתיים 6.1.
- **יוצאי אתיופיה** חשים פחות מיוצגים מיהודים מזרחים (4.1 ו-5.9 בהתאמה), אשכנזים ויוצאי ברה"מ. יהודים מזרחים חשים יותר מיוצגים מהקבוצות האחרות.
- כשמתבוננים בפער בתחושת הייצוג בין שמרנים לליברלים, **שמרנים מרגישים פחות מיוצגים** (4.5 לעומת 5.8) בהשוואה למדד 2019, פער זה התחזק בין השנים.
- הפער בין **דרוזים**, שב-2019 חשו מיוצגים יותר מערבים נוצרים וממוסלמים, ובין קבוצות אלו, הצטמצם.
- בקרב **צעירים וגילאי הביניים** (25-44) חלה ירידה בתחושת הייצוג ביחס ל-2019, ואילו בקרב גילאי הביניים (35-44) יש ב-2020 תחושת ייצוג נמוכה מאשר בקבוצות הגיל המבוגרות יותר.

תחושת
ייצוג
במרחב
הציבורי

החברה הישראלית מאמינה בערכים של "לחיות יחד"

- **רוב הקבוצות מאמינות שריבוי תרבויות הוא נכס**, הדרושים מחזיקים בערך הכי גבוה (7.9) אחריהם מוסלמים (7.3), יהודים חילוניים (7.3) ויהודים מסורתיים (7.2).
- **אנו רואים עלייה בכלל הערכים והאמונות המאפשרים לחיות יחד** בקרב יהודים דתיים, ובאופן מתון יותר גם בקרב ערבים מוסלמים.
- **הערך של לגיטימציה לביטוי ייחודי במרחב הציבורי** נתפס כחשוב במידה בינונית-רבה, כאשר אצל החרדים ערך זה קיבל את הציון הגבוה ביותר 7.7 (מתוך 10).
- **יהודים יוצאי אתיופיה** נמצאו גבוהים ביחס **לאמונה בטוב משותף** ונמוכים בלגיטימציה לביטוי ייחודי.
- **במידת ערכים ואמונות המאפשרים לחיות יחד, הדרושים הם** עדיין הקבוצה המובילה, על פני קבוצות האוכלוסיה האחרות בחברה הערבית, עם זאת הפער מקבוצות אוכלוסיה אחרות הצטמצם משמעותית השנה.
- **עמדות של יהודים יוצאי ברה"מ** לא נמצאו שונות משמעותית מיהודים ממוצא אשכנזי ומזרחי, למשל לגבי הערכים והאמונות של לחיות יחד הציון היה זהה ועמד על 6.7.
- **אין הבדל משמעותי ביחס לתפיסת לחיות יחד בין שמרנים לליברלים** (ליברלים נמצאו מעט גבוהים יותר).

לסיכום:

המדד מלמד אותנו שאפשר לחיות פה יחד, שהחברה הישראלית רוצה לחיות יחד ומאמינה שריבוי תרבותי הוא נכס. רוב הקהילות מפגינות אופטימיות לגבי החיים יחד למרות הקשיים שעלו בתקופת האחרונה. מנתוני המדד אנו לומדים שיש צורך בפיתוח הכלים, הידע, והמנגנונים הקהילתיים והמערכתיים לחיות יחד על מנת שכלל הקהילות ירגישו שיש להן חלק ומקום בחברה הישראלית, וכן על מנת לחזק את היכולות של אנשים מזהויות ותרבויות שונות לחיות יחד באותו אזור, באותו העיר ובאותה השכונה.

מדד לחיות יחד

מדד לחיות יחד פותח בידי מרכז לחיות יחד עם מכון ERI,
על בסיס תובנות וידע של כח המשימה של לחיות יחד.

סקר המדד הועבר במהלך יולי 2020 בקרב 1268 משיבים המהווים מדגם מייצג לחברה הישראלית. הסקר הועבר באמצעות שאלון אינטרנטי (בקרב יהודים ובקרב ערבים עד גיל 50), תוך ביצוע השלמות באמצעות סקר טלפוני וסקר פנים אל פנים (בקרב אוכלוסיות מעל גיל 50). המדד מסייע לגיבוש תמונת מצב ביחס לחיים יחד בישראל ומהווה כלי מכווין לעבודה עבור לחיות יחד וגופים ציבוריים ואזרחיים המעוניינים לקדם שותפות חברתית חדשה בישראל.

להרחבה ניתן לפנות במייל לכתובת: living-together@aluma.org.il